

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอสรุปผลวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูโสตทัศนศึกษา และครูปฏิบัติการสอน ในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการวิจัย

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูโสตทัศนศึกษา และครูปฏิบัติการสอน ในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความแตกต่างกัน
2. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูโสตทัศนศึกษา และครูปฏิบัติการสอน ด้านปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด

กรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 33 โรงเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างประชากร จำนวน 594 คน ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนประกอบด้วย หัวหน้าสถานศึกษา และผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาทั้ง 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง และฝ่ายบริการ โดยใช่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมดได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 165 คน

1.2 กลุ่มครูโสตทัศนศึกษา ได้แก่ ครูโสตทัศนศึกษา และผู้ช่วยครูโสตทัศนศึกษา โดยใช่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมด ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 66 คน

1.3 ครูปฏิบัติการสอน ได้แก่ ครูผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน รายวิชาละ 1 คน สุ่มตัวอย่างแบบจัดเป็นกลุ่มใดโรงเรียนละ 11 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 363 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช่แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา ผลการวิจัย ตลอดจนการปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. เป็นแบบสำรวจสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2. เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน 7 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผนงาน (Planning) (2) การจัดองค์การ (Organizing) (3) การจัดบุคลากร (Staffing) (4) การอำนวยการ (Directing) (5) การประสานงาน (Co-ordinating) (6) การรายงาน (Reporting) (7) การจัดงบประมาณ (Budgeting) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) จำนวน 44 ข้อ

ตอนที่ 3. เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นในค่านปัญหาในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน 7 ขั้นตอน ตามที่กล่าวถึงในตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) จำนวน 28 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำส่งและรับแบบสอบถามคืนจากหัวหน้าสถานศึกษาควยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 594 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์คืนมา 499 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.00 แบ่งออกเป็นกลุ่มผู้บริหาร-โรงเรียน 141 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.45 กลุ่มครูโสตทัศนศึกษา 51 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 77.29 และกลุ่มครูปฏิบัติการสอน 307 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.57

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในตอนที่ 1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ในตอนที่ 2. ข้อมูลด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน และในตอนที่ 3. ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน วิเคราะห์โดยการหาค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\text{Mean} = \bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) และเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) หากปรากฏว่า ความคิดเห็นข้อใดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 หรือ .01 จะนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกันเป็นรายคู่ เพื่อหาความแตกต่างตามวิธีของ เชฟเฟ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คำนวณค่าสถิติคือ $\bar{X}$, S.D. และ ANOVA โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นหญิง ร้อยละ 52.10 กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากเป็นชาย ร้อยละ 66.00 กลุ่มครูโสตทัศนศึกษาส่วนมากเป็นชาย ร้อยละ 76.50 และครูปฏิบัติการสอนส่วนมากเป็นหญิง ร้อยละ 65.10

1.2 วุฒิกำรศึกษำ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีวุฒิปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.80 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายกลุ่ม ผู้บริหารโรงเรียนมีวุฒิปริญญาตรี ร้อยละ 82.30 ครูโสตทัศนศึกษามีวุฒิปริญญาตรีร้อยละ 74.50 และครูปฏิบัติการสอน มีวุฒิปริญญาตรีร้อยละ 84.30

1.3 อายุราชการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีอายุราชการมากกว่า 15 ปี จำนวนมากที่สุดร้อยละ 40.70 แต่เมื่อแยกพิจารณาแล้ว ปรากฏว่า ผู้บริหารส่วนมากมีอายุราชการมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 81.60 ครูโสตทัศนศึกษาที่มีอายุราชการ 1-5 ปี เป็นจำนวนมากที่สุดร้อยละ 49.00 ครูปฏิบัติการสอน มีอายุราชการ 6-10 ปี เป็นจำนวนมากที่สุดร้อยละ 35.20

1.4 สถานภาพของหน่วยสื่อการสอนของโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า ในโรงเรียนมีหน่วยสื่อการสอนร้อยละ 91.40

2. ความคิดเห็นในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน ความคิดเห็นโดยรวมกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นว่า ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย โดยแยกเป็นรายกลุ่มได้ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า มีการปฏิบัติในเกณฑ์มากในเรื่องการจัดองค์การ หน่วยสื่อการสอน การจัดบุคลากรหน่วยสื่อการสอน การสั่งการและอำนวยการหน่วย สื่อการสอน และการจัดงบประมาณหน่วยสื่อการสอน และมีความเห็นว่ามี การปฏิบัติใน เกณฑ์น้อย ในเรื่องการวางแผนการใช้สื่อการสอน การประสานงานหน่วยสื่อการสอน และการรายงานและการประชาสัมพันธ์หน่วยสื่อการสอน ส่วนครูโสตทัศนศึกษา มีความ เห็นอยู่ในเกณฑ์น้อยทุกขั้นตอน และครูปฏิบัติการสอนมีความเห็นอยู่ใน เกณฑ์น้อยทุกขั้นตอน ยกเว้น การรายงานและการประชาสัมพันธ์มีความเห็นอยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด

เมื่อแยกขั้นตอนของกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน

การวางแผนการใช้สื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการ ปฏิบัติในเกณฑ์น้อยในด้านต่อไปนี้คือ การจัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตรเพื่อกำหนดความ

ต้องการสื่อการสอนชนิดต่าง ๆ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการบริการของหน่วยสื่อการสอน การให้ครูโสตทัศนศึกษาเข้ามามีบทบาทร่วมในการกำหนดโครงการใช้สื่อการสอนและการกำหนดนโยบายการใช้สื่อการสอน ให้เหมาะสมกับสื่อการสอนที่โรงเรียนมีอยู่

การจัดองค์การหน่วยสื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติในเกณฑ์มากในเรื่องการกำหนดสายงานของหน่วยสื่อการสอน และการมอบหมายงานของหน่วยสื่อการสอนอย่างถูกต้องเหมาะสม ส่วนโรงเรียนมีการปฏิบัติน้อยที่สุดในเรื่อง การแบ่งหน่วยสื่อการสอนออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ

การจัดบุคลากรในหน่วยสื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติในเกณฑ์มากในเรื่องการจัดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีอรรถาศัยในการให้บริการเป็นครูโสตทัศนศึกษาได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนให้แรงจูงใจและส่งเสริมยกย่องครูที่ใช้สื่อการสอนจนได้รับผลสำเร็จอยู่ในเกณฑ์น้อย และโรงเรียนจัดอบรมบุคลากรในเรื่องการใช้สื่อการสอนอยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด

การอำนวยความสะดวกและสิ่งงานหน่วยสื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนแสดงบทบาทเป็นผู้นำในการใช้สื่อการสอน และสนใจดูแลงานของหน่วยสื่อการสอนค่อนข้างมาก และผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษาหารือ เมื่อบุคลากรในโรงเรียนมีปัญหาในการใช้สื่อการสอนได้ในระดับมาก

การประสานงานหน่วยสื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้จัดให้มีเอกสารหรือการประชุมชี้แจงงานในหน้าที่ของหน่วยสื่อการสอนในเกณฑ์น้อย และครูโสตทัศนศึกษาได้จัดทำคู่มือการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้อุปกรณ์เหล่านั้นในเกณฑ์น้อย และครูโสตทัศนศึกษาได้จัดทำตารางหรือปฏิทินการใช้สื่อการสอนชนิดต่าง ๆ แจกให้บุคลากรในโรงเรียนทราบในเกณฑ์น้อยที่สุด

การรายงานและประชาสัมพันธ์หน่วยสื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่การทำงานของหน่วยสื่อการสอนอยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด ครูโสตทัศนศึกษาจัดทำระเบียบวัสดุ-อุปกรณ์และสื่อการสอนที่มีอยู่ เพื่อให้ความสะดวก

ในการเลือกใช้สื่อการสอนในเกณฑ์น้อย และครูโสตทัศนศึกษารายงานสถานภาพปัจจุบันของสื่อการสอนในเกณฑ์น้อย ส่วนครูปฏิบัติการสอนรายงานความต้องการการใช้สื่อการสอนให้โรงเรียนทราบในเกณฑ์น้อย

การจับงบประมาณหน่วยสื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนจัดให้มีการวิเคราะห์งบประมาณด้านการใช้สื่อการสอนในเกณฑ์น้อย และโรงเรียนมีโอกาสดำเนินการหาเงินอุดหนุนหน่วยสื่อการสอน นอกเหนือจากงบประมาณที่จัดให้เพื่อปรับปรุงหน่วยสื่อการสอนอยู่ในเกณฑ์น้อย

3. เมื่อทดสอบความแปรปรวนของคะแนน และนำความเห็นมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนกับครูโสตทัศนศึกษามีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในขั้นตอนการวางแผนการใช้สื่อการสอน การจัดบุคลากรหน่วยสื่อการสอน การอำนวยความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกหน่วยสื่อการสอน การรายงานและการประชาสัมพันธ์หน่วยสื่อการสอน การจับงบประมาณหน่วยสื่อการสอน ส่วนในขั้นตอนการจัดองค์การหน่วยสื่อการสอน และการประสานงานหน่วยสื่อการสอน มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้บริหารโรงเรียนกับครูปฏิบัติการสอนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกขั้นตอนในกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน และครูโสตทัศนศึกษากับครูปฏิบัติการสอนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในขั้นตอนการประสานงานหน่วยสื่อการสอน ส่วนในขั้นตอนอื่น ๆ ความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า การปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติในเกณฑ์ปฏิบัติน้อยและความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครู (ครูโสตทัศนศึกษา และครูปฏิบัติการสอน) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้

4. ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน โดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างประชากร มีความเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยน้อยกับปัญหาทุกชั้น

ตอนการปฏิบัติ ดังนั้น ในการพิจารณาผลการวิจัยจะยึดเอาค่าเฉลี่ยในบางปัญหาที่สำคัญ เพื่อเสนอ ดังนี้

ปัญหาในการวางแผนการใช้สื่อการสอน ผลวิจัยปรากฏว่า ครูโสตทัศนศึกษา มีค่าเฉลี่ยความเห็นค่อนข้างสูง ($\bar{x} = 3.47$) ในปัญหา "ครูปฏิบัติการสอนขาดความชำนาญในการใช้สื่อการสอนชนิดต่าง ๆ จึงไม่สามารถกำหนดสื่อการสอนที่เหมาะสมในการจัดระบบการสอนได้" ส่วนปัญหาอื่น ๆ นั้นไม่อยู่ในเกณฑ์น้อยและไม่แตกต่างกันมาก

ปัญหาในการจัดองค์การหน่วยสื่อการสอน ผลวิจัยปรากฏว่า ครูโสตทัศนศึกษามีค่าเฉลี่ยความเห็นในเกณฑ์น้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.47$) ในปัญหา "การขอใช้สื่อการสอนในโรงเรียนขาดความสะดวก เนื่องจากโรงเรียนไม่จัดหน่วยบริการสื่อการสอนโดยตรง" ปัญหาข้อนี้ ครูปฏิบัติการสอนมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง ($\bar{x} = 3.27$) และครูโสตทัศนศึกษามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นค่อนข้างสูง ($\bar{x} = 3.41$) ในเรื่อง "การใช้บริการสื่อการสอนในโรงเรียนขาดความสะดวก เนื่องจากโรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อการสอน"

ปัญหาในการจัดบุคลากรหน่วยสื่อการสอน ผลวิจัยปรากฏว่า ครูปฏิบัติการสอนมีค่าเฉลี่ยความเห็นค่อนข้างสูง ($\bar{x} = 3.30$) ในด้าน "ครูโสตทัศนศึกษาไม่สามารถแนะนำการเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมในแต่ละวิชาได้ เนื่องจากครูโสตทัศนศึกษามีความรู้เฉพาะด้านการใช้สื่อการสอนเพียงด้านเดียว" ส่วนผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติการสอนมีความเห็นในเกณฑ์เห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.50, \bar{x} = 3.70$) ในปัญหา "ครูปฏิบัติการสอนไม่สามารถให้บริการสื่อการสอนได้ตามความต้องการเนื่องจากครูโสตทัศนศึกษาและครูช่วย มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอแก่การให้บริการ"

ปัญหาด้านการอำนวยความสะดวกและสิ่งงานหน่วยสื่อการสอน ผลวิจัยปรากฏว่า ครูโสตทัศนศึกษามีค่าเฉลี่ยความเห็นค่อนข้างสูง ($\bar{x} = 3.35$) ในเรื่อง "ครูปฏิบัติการสอนขาดความกระตือรือร้นในการใช้สื่อการสอน เนื่องจากผู้บริหารขาดความสนใจที่จะกระตุ้นให้ครูใช้สื่อการสอน" ส่วนครูโสตทัศนศึกษาและครูปฏิบัติการสอนมีค่าเฉลี่ยความเห็นค่อนข้างสูง ($\bar{x} = 3.33, \bar{x} = 3.41$) ในเรื่อง "ครูปฏิบัติการสอนไม่

นิยมใช้สื่อการสอน เนื่องจากขาดกรณีพิเศษแนะนำ และขาดผู้ช่วยแก้ปัญหาทางการใช้สื่อการสอน"

ปัญหาการประสานงานหน่วยสื่อการสอน จากผลวิจัยพบว่า ครูโสตทัศนศึกษามีความเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมากกับปัญหา "ครูปฏิบัติการสอนขาดความสะดวกในการใช้สื่อการสอน เนื่องจากไม่แจ้งความต้องการใช้สื่อการสอนต่อครูโสตทัศนศึกษาไวล่วงหน้า" และผู้บริหารโรงเรียนกับครูโสตทัศนศึกษามีความเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยน้อยอย่างยิ่งในเรื่อง "ผู้มีหน้าที่บริการคานสื่อการสอน ขาดอักษาศัพท์ในคานการให้บริการ ดังนั้น ผู้มาขอใช้บริการคานสื่อการสอนจึงเกิดความเบื่อหน่าย และในที่สุดก็เลิกใช้สื่อการสอน"

ปัญหาการรายงานและการประชาสัมพันธ์หน่วยสื่อการสอน จากการวิจัยพบว่า ครูโสตทัศนศึกษามีค่าเฉลี่ยความเห็นค่อนข้างสูง ($\bar{X} = 3.37$) ในเรื่อง "ครูปฏิบัติการสอนไม่เสนอรายงานความต้องการสื่อการสอนของตนเองให้ผู้บริหารโรงเรียนใดทราบ จึงไม่สามารถจัดสื่อการสอนได้ตรงตามความต้องการ"

ปัญหาการจ้างงบประมาณหน่วยสื่อการสอน จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษามีปัญหาในคาน "โรงเรียนขาดสื่อการสอนบางชนิดตามที่ครูปฏิบัติการสอนและครูโสตทัศนศึกษาต้องการ เพราะวัสดุ-อุปกรณ์นั้นมีราคาสูงเกินกว่าที่โรงเรียนจะจ้างงบประมาณซื้อได้" ส่วนครูโสตทัศนศึกษาเห็นด้วยมากกับปัญหา "โรงเรียนจ้างงบประมาณคานการให้บริการสื่อการสอนน้อย เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่างานอื่นเช่น งานคานอาคารสถานที่ ฯลฯ มีความจำเป็นต้องใช้เงินมากกว่า" และครูโสตทัศนศึกษามีความเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยน้อยที่สุดกับปัญหา "สื่อการสอนบางชนิดชำรุดหรือขาดแคลนระหว่างปีการศึกษา ไม่สามารถหางบประมาณมาซ่อมได้ เนื่องจากครูโสตทัศนศึกษาไม่ได้เตรียมของงบประมาณซ่อมฉุกเฉินไว้"

5. เมื่อนำความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรมาทดสอบหาความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยปรากฏว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในคานปัญหาการวางแผนการใช้สื่อการสอน ปัญหาการ

ประสานงานหน่วยสื่อการสอน และปัญหาการรายงานและการประชาสัมพันธ์หน่วยสื่อการสอน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในด้านปัญหาการอำนวยความสะดวกและสิ่งงานหน่วยสื่อการสอน และปัญหาในการจัดงบประมาณหน่วยสื่อการสอน และผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านปัญหาการจัดองค์การหน่วยสื่อการสอน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนกับครูโสตทัศนศึกษาที่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัยในด้านปัญหาในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาปรากฏว่า มีปัญหาเกิดขึ้นน้อย และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

จากการศึกษากระบวนการบริหารงานสื่อการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ การวางแผนการใช้สื่อการสอน การจัดองค์การหน่วยสื่อการสอน การจัดบุคลากรหน่วยสื่อการสอน การอำนวยความสะดวกและสิ่งงานหน่วยสื่อการสอน การประสานงานหน่วยสื่อการสอน การรายงานและประชาสัมพันธ์หน่วยสื่อการสอน และการจัดงบประมาณหน่วยสื่อการสอน ผลการวิจัยได้พบว่าในโรงเรียนมัศึกษามีการปฏิบัติในขั้นตอนต่อไปนี้อยู่ในเกณฑ์น้อย คือ การวางแผนการใช้สื่อการสอน การประสานงานหน่วยสื่อการสอน และการรายงานและการประชาสัมพันธ์หน่วยสื่อการสอน

1. การวางแผนการใช้สื่อการสอน "การบริหารมีลักษณะเป็นการใช้พลังร่วมกันของกลุ่ม เพื่อปฏิบัติการใช้งานบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่กำหนดไว้ แผนจึงเป็นหน้าที่หลักขั้นมูลฐานที่สำคัญที่สุดขั้นหนึ่งของกระบวนการบริหาร" (สมพงษ์ เกษมสิน 2523: 81) การวางแผนเป็นหัวใจของกระบวนการบริหาร แต่ผลการวิจัยได้พบว่าในโรงเรียนมัศึกษามีการวางแผนเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนในเกณฑ์น้อย ซึ่งจะ

เป็นเครื่องชี้ให้เห็นได้เด่นชัดว่า กระบวนการบริหารงานสื่อการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจะได้ผลไม่สมบูรณ์ เนื่องจากขาดการวางแผนงานที่ดี ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลวิจัยของ อูโร ชูตินเตร (2523: 17) ได้พบว่า "กลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ ได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนงานอยู่ในเกณฑ์น้อย โดยเฉพาะโครงการต่าง ๆ ที่กลุ่มโรงเรียนกำหนด จะเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานประจำของประชากร" จากผลการวิจัยนี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นโดยชัดเจนว่า เหตุที่งานสื่อการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่พัฒนาไปเท่าที่ควร เพราะขาดการวางแผนการใช้สื่อการสอนที่ดีและถูกต้องเหมาะสม และจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า จุดอ่อนของการวางแผนการใช้สื่อการสอนอยู่ที่

- (1) การกำหนดนโยบายและโครงการในการใช้สื่อการสอน ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของสื่อการสอนที่มีอยู่
- (2) การศึกษาหลักสูตรเพื่อกำหนดชนิดความต้องการสื่อการสอนในโรงเรียน เพื่อให้หลักสูตรบรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างแน่นอนที่สุด
- (3) ในการวางแผนโครงการที่ใช้สื่อการสอน จำเป็นต้องให้ครู ใสทัศนศึกษา มีส่วนเข้าร่วมในการวางแผนโครงการด้วย
- (4) ต้องมีการดำเนินการติดตามผลการใช้สื่อการสอนตลอดเวลา และนำผลที่ติดตามได้นั้นมาปรับปรุงโครงการใช้สื่อการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพของการเรียนการสอนมากที่สุด หน้าที่ของการปรับปรุงด้านการวางแผนการใช้สื่อการสอนนั้น ต้องประกอบด้วยทั้ง 3 ฝ่าย คือ ครูบริหารโรงเรียน ครูใสทัศนศึกษา และครูปฏิบัติการสอน ซึ่งทุกฝ่ายต้องตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง งานจึงจะสำเร็จลงด้วยดี

2. การประสานงานหน่วยสื่อการสอน "การประสานงานมีใช้เป็นหลักสำคัญ แต่เพียงประการเดียวในการบริหาร แต่เป็นหลักสำคัญประการหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้" (สมพงษ์ เกษมสิน 2523: 153) เนื่องจาก การประสานงานเป็นหน้าที่ของครูใสทัศนศึกษา และครูปฏิบัติการสอน เพื่อให้การใช้สื่อการสอนในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างถูกต้องและเรียบร้อย ดังนั้น จากการวิจัยพบว่า การประสานงานอยู่ในเกณฑ์น้อย

ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ อูไร ชูติเนตร (2523: 128) ซึ่งพบว่า "กระบวนการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนคานการประสานงานนั้น ปรากฏว่าอยู่ในเกณฑ์น้อย" การประสานงานของหน่วยสื่อการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้น มีแนวโน้มในการอำนวยความสะดวกในการขอใช้บริการและการให้บริการ ระหว่างครูปฏิบัติการสอนกับครูโสตทัศนศึกษาเท่านั้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องปรับปรุงในคานเหล่านี้ คือ

(1) โรงเรียนต้องชี้แจงให้บุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายได้ทราบว่า หน้าที่ของหน่วยสื่อการสอนมีอะไรบ้าง และทุกฝ่ายจะสามารถใช้ประโยชน์หน่วยสื่อการสอนอย่างไร

(2) ครูโสตทัศนศึกษาต้องจัดทำปฏิทินการใช้ห้องสื่อการสอน และการจองสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ แจกแก่ครูปฏิบัติการสอนและบุคลากรอื่นในโรงเรียนได้ทราบอย่างชัดเจน ทั้งนี้ อยู่ที่ครูปฏิบัติการสอนต้องวางแผนการสอนล่วงหน้า และกำหนดช่วงเวลาในการใช้สื่อการสอนแจ้งครูโสตทัศนศึกษาไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ครูโสตทัศนศึกษาสามารถทำปฏิทินได้

(3) ครูโสตทัศนศึกษาต้องจัดทำคู่มือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ให้พร้อมเพื่อให้ครูปฏิบัติการสอนสามารถใช้อุปกรณ์เครื่องมือได้สะดวกและถูกต้อง ทั้งนี้ จะทำให้ครูโสตทัศนศึกษาลดการทำงานกับเครื่องมือที่ไม่ซับซ้อนไปได้ เช่น การใช้เครื่องบันทึกเสียง การใช้เครื่องฉายสไลด์

การประสานงาน เป็นหน้าที่หลักของผู้ร่วมงานจะต้องปฏิบัติต่อกัน ดังนั้น หากการประสานงานไม่เหมาะสมอาจทำให้งานเสียหายไปได้ ดังนั้น ครูโสตทัศนศึกษาและครูปฏิบัติการสอนจำเป็นต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด จึงจะทำให้งานบรรลุผลดี

3. การรายงานและการประชาสัมพันธ์หน่วยสื่อการสอน การรายงานและการประชาสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ แต่ในการบริหารงานสื่อการสอนนี้ การรายงานและการประชาสัมพันธ์ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีการปฏิบัติน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อูไร ชูติเนตร (2523: 130) ซึ่งพบว่า "กระบวนการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนในคานการรายงาน ผลการวิจัยปรากฏว่าอยู่ในเกณฑ์น้อย

โดยเฉพาะเรื่องการทำแบบฟอร์ม เพื่อสะดวกในการรายงานและการจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่ผลงาน" จากผลการวิจัยได้พบว่า ในด้านการรายงานและการประชาสัมพันธ์นั้นผู้บริหารโรงเรียน ครูโสตทัศนศึกษา และครูปฏิบัติการสอน มีความเห็นว่าได้ปฏิบัติน้อย ซึ่งจะมีผลมาจากยังไม่เห็นความสำคัญของการรายงาน ดังนั้น หน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่ายในการรายงานและการประชาสัมพันธ์หน่วยสื่อการสอน ควรต้องปรับปรุงในด้านนี้คือ

(1) โรงเรียนควรจัดเอกสารเผยแพร่ผลงานของหน่วยสื่อการสอนเป็นประจำ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของหน่วยสื่อการสอน

(2) ครูโสตทัศนศึกษาและครูปฏิบัติการสอนต้องทำรายงานสถานภาพของสื่อการสอนที่ตนเองใช้ว่ามีสภาพอย่างไร ในบุคลากรทุกฝ่ายได้ทราบโดยชัดเจนและทันต่อเหตุการณ์

(3) ครูโสตทัศนศึกษาต้องจัดทำระเบียบของสื่อการสอนทุกชนิดที่มีอยู่ เพื่อความสะดวกในการเลือกสรรและใช้งาน

ในด้านปัญหาในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอนนั้นสามารถสรุปปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยเด่น ๆ ออกมาได้ดังนี้

(1) ครูขาดความชำนาญในการใช้สื่อการสอน จึงไม่สามารถกำหนดสื่อการสอนที่ใช้ในการเรียนการสอนได้

(2) ครูไม่แน่ใจว่าหน่วยสื่อการสอนที่จัดตั้งขึ้นมีหน้าที่ให้บริการในเรื่องใด

(3) โรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนอีกมาก

(4) ครูโสตทัศนศึกษามีความสามารถในด้านการใช้สื่อการสอนเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถให้คำแนะนำปรึกษาในด้านการเลือกสื่อ และการผลิตสื่อการสอนได้

(5) โรงเรียนขาดครูโสตทัศนศึกษาและช่วยๆ ในการให้บริการสื่อการสอน

(6) ครูขาดความกระตือรือร้นในการใช้สื่อการสอน เนื่องจากขาดการกระตุ้นและการส่งเสริมให้กำลังใจในการใช้สื่อการสอน

(7) ครูขาดที่ปรึกษาและผู้นิเทศ จึงไม่สามารถเลือกใช้สื่อการสอนได้ตามความต้องการ จึงเกิดความเบื่อหน่าย

(8) ครูโสตทัศนศึกษามีอรรถาธิบายดี และพร้อมให้บริการเสมอ แต่ครูปฏิบัติการสอนไม่แจ้งความต้องการให้ครูโสตทัศนศึกษาทราบล่วงหน้า ดังนั้น จึงไม่ได้รับความสะดวกในการใช้สื่อการสอน

(9) ครูไม่ได้ใช้สื่อการสอนตามที่ต้องการ เพราะไม่ได้มีการรายงานถึงความต้องการสื่อการสอนให้ผู้บริหารได้ทราบ

(10) โรงเรียนขาดสื่อการสอนบางชนิดที่มีราคาสูง และไม่สามารถหางบประมาณเพื่อซื้อได้

(11) ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า งานอื่นบางอย่างมีความสำคัญมากกว่าการจัดหน่วยสื่อการสอน ดังนั้น จึงจัดงบประมาณสนับสนุนน้อยกว่าที่ควร

ปัญหาเหล่านี้ถึงแม้จะไม่อยู่ในเกณฑ์ที่กลุ่มตัวอย่างประชากรให้ความเห็นในเกณฑ์เห็นด้วยมากก็ตาม แต่ค่าเฉลี่ยสูงอย่างน่าสนใจ ดังนั้น จึงสามารถนำมาเรียบเรียงได้

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหน่วยสื่อการสอน

จากการวิจัยถึงการปฏิบัติในกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน ได้พบแนวคิดในการพัฒนาหน่วยสื่อการสอนดังต่อไปนี้

1. การวางแผนการใช้สื่อการสอน ผู้บริหารโรงเรียนต้องกำหนดนโยบายในการใช้สื่อการสอนให้ชัดเจน และควรจะกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับสื่อการสอนที่โรงเรียนมีอยู่ จัดช่วงเวลาให้ครูศึกษาหลักสูตรเพื่อค้นหาความต้องการสื่อการสอนให้ครูปฏิบัติการสอนกับครูโสตทัศนศึกษาร่วมกันทำโครงการในการใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอน จากนั้นเมื่อดำเนินโครงการไปแล้ว ต้องติดตามผลการทำงานทุกระยะ และนำผลที่ได้นั้นมาปรับปรุงโครงการตลอดเวลา

2. โรงเรียนควรกำหนดหน้าที่ของหน่วยสื่อการสอนให้เด่นชัดทั้งในภาระกิจและตัวบุคคล โรงเรียนควรแบ่งหน่วยสื่อการสอนออกให้ชัดเจนว่า ฝ่ายใดเป็นฝ่ายบริการสื่อการสอน ฝ่ายใดเป็นฝ่ายผลิตสื่อการสอน

3. การจับบุคลากรในหน่วยสื่อการสอน โรงเรียนต้องพยายามหาผู้ที่มีคุณวุฒิทางคานงานสื่อการสอนโดยตรงมาเป็นหลักของหน่วยงาน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการประชุมปฏิบัติการในคานการใช้สื่อการสอน และการผลิตสื่อการสอนให้แกบุคลากรในโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนควรถ่ายทอดคำยกย่องชมเชย ครูที่นิยมใช้สื่อการสอนและได้รับผลสำเร็จในการใช้สื่อการสอน ควรได้รับคำยกย่องชมเชยเพื่อเป็นการให้กำลังใจ และนอกจากนี้ครูโสตทัศนศึกษาควรได้รับการพิจารณาลดชั่วโมงสอนตามความเหมาะสม

4. ผู้บริหารควรแสดงบทบาทเป็นผู้นำในการใช้สื่อการสอนในโรงเรียน เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความตื่นตัวในการใช้สื่อการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษางานสื่อการสอน เพื่อสามารถรวมแก้ปัญหาของครูได้ และนอกจากนี้ ควรจัดให้มีการนิเทศการใช้สื่อการสอนแก่ครูในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5. การประสานงานหน่วยสื่อการสอน โรงเรียนต้องชี้แจงถึงหน้าที่ในการบริการสื่อการสอนของหน่วยสื่อการสอนให้บุคลากรในโรงเรียนได้ทราบอย่างชัดเจน ครูปฏิบัติการสอนควรแจ้งแผนการใช้สื่อการสอนให้ครูโสตทัศนศึกษาทราบ เพื่อครูโสตทัศนศึกษาจะได้ทำปฏิทินการใช้สื่อการสอนแจ้งแกบุคลากรในโรงเรียนอื่น ๆ นอกจากนี้ครูโสตทัศนศึกษาควรนำคู่มือการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ครูคนอื่นสามารถใช้อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง เพื่อเป็นการลดภาระในการบริการ และสามารถขยายการบริการให้กว้างขึ้น

6. การรายงานและการประชาสัมพันธ์หน่วยสื่อการสอน โรงเรียนควรเน้นให้บุคลากรในโรงเรียนรายงานถึงสภาพของสื่อการสอนทุกครั้งหลังจากการใช้สื่อการสอน การรายงานนี้ให้เสนอไปยังครูโสตทัศนศึกษาเพื่อจะได้ทราบถึงสภาพของอุปกรณ์เป็นปัจจุบันเสมอ ครูโสตทัศนศึกษาควรจัดทำระเบียบแยกประเภท และบอกสภาพของสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ และนอกจากนี้โรงเรียนต้องจัดเอกสารเผยแพร่รายงานของหน่วยสื่อการสอนให้แกบุคลากรในโรงเรียนได้ทราบ นอกจากนี้ครูโสตทัศนศึกษาควรจะทำข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในการใช้สื่อการสอนใหม่ ๆ ในวงการศึกษาเผยแพร่ให้บุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนได้ทราบ

7. การจัดงบประมาณ ครูโสตทัศนศึกษาควรมีส่วนเข้าร่วมในการจัดวงจรงบประมาณ และแนวคิดที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือ ควรให้ตัวแทนของครูผู้ใช้สื่อการสอนเข้าร่วมในการพิจารณางบประมาณด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรจะดำเนินการวิจัยในเรื่องต่อไปนี้เพิ่มเติม คือ

1. ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจถึงสถานภาพของสื่อการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาว่า สอดคล้องกับรายวิชาที่เปิดสอนเพียงใด แล้วกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการจัดหาสื่อแต่ละชนิด เพื่อการสนับสนุนการเรียนการสอนให้เหมาะสมที่สุด
2. ควรดำเนินการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานสื่อการสอน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในสวนภูมิภาค
3. ควรมีการศึกษาด้านการบริหารงานสื่อการสอนที่เหมาะสม สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทย
4. ควรศึกษาถึงการจัดตั้งหน่วยสื่อการสอน และการบริหารงานหน่วยสื่อการสอนที่เป็นอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย